

GEBRUIK VAN REINIGINGSMIDDELEN EN BIOCIDEN

Vergroening, een veel voorkomend probleem in serres

TIPS UIT HET PROVINCIEPROJECT **BEDRIJFSHYGIËNE** (DEEL 2)

Het wettelijk onderscheid tussen een reinigingsmiddel, een biocide en een gewasbeschermingsmiddel is voor telers in de praktijk niet steeds heel erg duidelijk; zeker niet wat betreft de gevolgen van dit onderscheid met betrekking tot het toegelaten gebruik. Tijdens de voorbije studiedag potplanten kregen we hierrond een toelichting van Kristof Claes en Belle-Rosa Khoung van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (DG Leefmilieu - Dienst Biociden). Zij bespraken de specifieke wet- en regelgeving aangaande het gebruik van biociden. De belangrijkste zaken hieruit, evenals meerdere praktijkvoorbeelden, worden in dit artikel weergegeven.

.....
Marc Vissers (PCS), Kristof Claes (FOD Volksgezondheid)

'REINIGINGSMIDDELEN' OF 'DETERGENTEN' DIENEN VOOR 'REINIGING', NIET VOOR 'AFDODING'

Reinigingsmiddelen dienen om te reinigen; hierbij gaat het vaak om alkalische zeep, maar soms ook om sterke zuren, e.a. Deze kunnen vrij gebruikt worden door telers (en hiervan is geen registratie nodig), maar enkel voor reinigingsdoeleinden, niet tegen groene aanslag. Concrete voorbeelden zijn alkalische middelen o.a. op basis van NaOH (Hortirein, Menno Hortisept Clean, Plastic Film Cleaner,...) en middelen op basis van zuren zoals citroenzuur (Hachem) en zwavelzuur/fosforzuur + ammoniumdiwaterstoffluoride (Clean A&M), maar ook enzymatische verbindingen zoals Enzymas tegen atmosferische vervuilingen op beton, glas en schermdoeken of anorganische peroxiden (Greenpower SP en GR) voor reiniging van vlekken van organische aard (vet, roet, vogelresten,...) op paden en bestratingen. Daarnaast zijn er middelen op basis van waterstofperoxiden (Brenntag) om leidingen van gietwatercircuits proper te houden van minerale vervuilingen.

Andere wetgeving per type middel:

- Reinigingsmiddelen of Detergenten: Verordening (EG) Nr. 648/2004
- Gewasbeschermingsmiddelen: Verordening (EG) Nr. 1107/2009 + KB 28 februari 1994
- Biociden: Verordening (EU) 528/2012 + KB 8 mei 2014

'BIOCIDEN' VERSUS 'GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN'

De groep 'pesticiden' omvat zowel de 'gewasbeschermingsmiddelen' als 'biociden'. Waar gewasbeschermingsmiddelen ingedeeld zijn in insecticiden, fungiciden, herbiciden,... is er bij de biociden een indeling in 22 producttypen waarbij **ontsmettingsmiddelen** = groep 1 (PT1 tot 5), **beschermende of conserveringsmiddelen** = groep 2 (PT6 tot 13), **plaagbestrijding** = groep 3 (PT14 tot 20) en **andere** = groep 4 (PT21 en 22). De

meeste biociden die in de tuinbouw kunnen worden gebruikt, zijn PT2's: hierbij zitten diverse producten voor o.a. desinfectie van oppervlakken en materialen, maar ook middelen tegen groene aanslag vallen hieronder; voorbeelden hiervan zijn o.a. Biomix ATM plus (1615B), Groenvreter concentrate (6506B),...

Enkele quotes van het FOD Volksgezondheid die de verschillen in gebruik verduidelijken:

- Gewasbeschermingsmiddelen dienen meestal voor toepassing op planten, biociden voor toepassing op oppervlakken, materialen, lege ruimtes,... Bv. *rodenticiden (pesticiden tegen knaagdieren) toegepast op de teelten op het veld of de kwekerij zijn gewasbeschermingsmiddelen; dit is ook zo als deze worden gebruikt voor bescherming van gewassen in opslagplaatsen (bv. graansilo's, opslag van aardappelen, groenten, fruit,...). Indien zij 'binnen een gebouw' gebruikt worden, zijn dit biociden.*
- Producten die gebruikt worden om (lege) opslagplaatsen te desinfecteren, zijn gewasbeschermingsmiddelen indien ze werken tegen een specifieke ziekte of plaag die gewassen aantast en het zijn biociden indien ze algemene ontsmetting als doel hebben.

Lijst van de soorten biociden - Liste des types de biocides	
	Productsoort benaming in het Nederlands
1	Menselijke hygiëne
2	Desinfectiemiddelen en algiciden die niet rechtstreeks op mens of dier worden gebruikt
3	Dierhygiëne
4	Voeding en diervoeders
5	Drinkwater
6	Conserveermiddelen voor producten tijdens opslag
7	Filmconserveringsmiddelen
8	Houtconserveringsmiddelen
9	Conserveringsmiddelen voor vezels, leer, rubber en gepolymeriseerde materialen
10	Conserveringsmiddelen voor bouwmaterialen
11	Conserveringsmiddelen voor vloeistofkoelings- en verwerkingssystemen
12	Slijmbestrijdingsmiddelen
13	Vloeibare conserveringsmiddelen voor bewerking en versnijden
14	Rodenticiden
15	Aviciden
16	Mollusciciden, vermiden en producten om andere ongewervelde dieren te bestrijden
17	Pisciciden
18	Insecticiden, acariciden en producten voor de bestrijding van andere geleedpotigen
19	Afweermiddelen en lokstoffen
20	Bestrijding van andere gewervelde dieren
21	Aangroeiwerende middelen
22	Vloeistoffen voor balsemen en opzetten

▲ Figuur 1: Lijst van de soorten biociden producttypen 1 tot 22 (website FOD Volksgezondheid, 2017)

BIOCIDENTOELATING IN DE BELGISCHE TUINBOUW: JA OF NEEN?

Raadpleeg de webpagina www.health.belgium.be/nl/lijst-van-toegelaten-biociden. Dit is een pdf-file die per product een weergave geeft zoals in figuur 2. De producten zijn niet opgelijst per sector, en er kan binnen de pdf-file ook niet gezocht worden op trefwoorden 'tuinbouw', 'serre', 'laarzenbak', 'gereedschap',... Het gebruik moet expliciet nagekeken worden in de toelatingsaktes die via dit document per biocide te raadplegen zijn.

Kies daarom volgende werkwijze:

- Zoek binnen de pdf (via de toetsen Ctrl + F) naar het betreffende product.
- Staat er bij het product in kolom 6 'Free Circuit' (open circuit), dan mag iedere professionele teler dit product vrij

gebruiken (en zonder registratie).

- Staat er echter 'Closed circuit', klik daar op de link naar de toelatingsakte (rechtsonder in het blauw): de akte is het officieel document dat de voorwaarden bepaalt voor het gebruiken van deze biocide; voor het voorbeeld 'Virocid' in Figuur 2 meldt de akte "Uitsluitend toegelaten voor de ontsmetting van laarzenbak,... en gereedschap gebruikt in land-, tuinbouw en veehouderij" > het is dus toegelaten in tuinbouw. Gebruik van producten van het 'gesloten circuit' moet 1x per jaar geregistreerd worden (hoe registreren? raadpleeg de presentatie van de studiedag kamerplanten van 22/06/17 hierrond op www.pcsierteelt.be).
- NB: in kolom 7 wordt ook het producttype vermeld: Virocid is zowel een PT2 als een PT3.

4001B	VIROCID - VIROCID				CID LENO5	
C	820/21022	CI0502	IC256	Closed	2	
N	834	CI0505	HE02	Open	3	10152024
	842/43	CI0505	HE12			
	830	CI0507	HE14			
		CI0507	HE17			
		CI0507	HE18			
		CI0507	HE12			
		CI0508	HE34			
		CI0509	HE50			

Quaternary ammonium compounds, beten C.12-16 alkyl dimethyl, chlorides
Gluconol
Didecylmethylammonium chloride
<http://docs.health.belgium.be/4001B.pdf>

▲ Figuur 2: Voorbeeld van weergave van een erkenning op de website van toegelaten biociden

Is de omschrijving te onduidelijk, raadpleeg dan de helpdesk of het info-mailadres van het FOD Volksgezondheid: www.helpdeskbiocides.be of info@milieu.belgie.be. En let op: toelatingen van vorig jaar zijn morgen misschien niet meer geldig, want het aanbod van biociden verandert voortdurend!

ALGEMENE VRAGEN EN ANTWOORDEN ROND TOELATINGEN

Volgende vragen werden gesteld aan de deskundigen van FOD Volksgezondheid:

- *Mogen producten voor drinkwaterontsmetting (PT5) ook ingezet worden voor ontsmetting van proceswater (PT2) in de Belgische tuinbouw? Kunnen producten voor dierhygiëne (PT3) of biociden PT4 (voeding & diervoeders) ook ingezet worden voor planthygiëne?*

Neen, dergelijke algemene regels gaan niet op; wel kan het dat de akte wel een bepaald gebruik in de tuinbouw toelaat. Voor planthygiëne dient men echter steeds een erkend gewasbeschermingsmiddel (zie www.fytoweb.be) te gebruiken.

- *Kunnen PT10-producten (voor bouwmaterialen) ingezet worden voor betonvloeren en serrerruiten?*

Bepaalde PT10-producten, zoals Greenstop Pro, mogen preventief gebruikt worden op betonvloeren en serrerruiten; voor het curatief gebruik (bv. tegen groene aanslag op betonpaden) moet men echter beroep doen op PT2-middelen die hiervoor een toelating hebben. Voorbeelden zijn: Groenvreter concentrate (tegen algen op harde oppervlakken), Biomix ATM plus (tegen groene aanslag op oppervlakken buitenshuis).

SPECIFIEKE VRAGEN EN ANTWOORDEN ROND TOELATINGEN PER PRODUCT

Ook per product werden specifieke vragen gesteld aan de deskundigen van FOD Volksgezondheid:

1. Vragen rond diverse soorten **waterstofperoxide**-producten:
 - *Mogen CID Clean (3109B - PT3, 4, 5) en Freebac Clearoxyl (beiden waterstofperoxiden) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Neen, de akte van CID Clean meldt: "Ontsmettingsmiddel in gesloten systemen via circulatie van de verdunde oplossing voor oppervlakken, materiaal, vloeren en muren in de voedingsindustrie, in de pluimveesector en voor ontsmetten van melkinstallaties en voor desinfectie van drinkwater". En Freebac heeft geen biocidenerkenning meer. Meerdere waterstofperoxideproducten kunnen wel gebruikt worden voor reiniging van gietwatersystemen tegen minerale vervuilingen.

- *Mag Huwa-San AGRO (8614B - PT2 & 4 - waterstofperoxide met zilver) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Ja, de akte meldt: "Ontsmettingsmiddel tegen bacteriën, schimmels en gisten voor het ontsmetten van oppervlakken, materiaal, vloeren, muren en leidingsystemen in serres, in hydrocultuur, in tuinbouw en in de sierteelt."

- *Mogen Kickstart (7307B - PT3), Proxitane AHC (3206B - PT3) en Jet 5 (alle 3 waterstofperoxiden met perazijnzuur) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Neen, de 2 eerstgenoemden zijn wel erkende biociden in België, maar de akte meldt: "Uitsluitend toegelaten voor de ontsmetting van gereedschap gebruikt in de veehouderij en de verblijfplaatsen voor fok- en gebruiksdieren (hokken, stallen)." Jet 5 heeft geen biocidenerkenning in België (vroeger had dit middel een erkenning als gewasbeschermingsmiddel).

2. Vragen rond diverse soorten **quaternaire ammoniumverbindingen** (= quat's):

- *Mag Virocid (4605B - PT2 & 3 - glutaaraldehyde en quaternaire ammoniumverbindingen) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Ja, zie eerder in dit artikel (Figuur 2); de PT3-erkenning van Virocid vermeldt: "laarzenbak, gereedschap gebruikt in land- en tuinbouw".

- *Mogen Greenstop Pro (14406B - PT10), Menno Ter Forte, Clean special (allen quaternaire ammoniums op basis van didecyldimethylammoniumchloride) en Dimanin Super (13406B - PT2, free circuit, quat op basis van alkyldimethylammoniumchloride) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Greenstop Pro en Dimanin super wel, want het zijn 'free circuit' middelen, met een PT10- of PT2-erkenning ter bestrijding van groene aanslag; Menno Ter Forte en Clean special niet, want deze zijn niet meer erkend in België.

3. Vragen rond middelen op basis van **organische zuren**:

- *Mag Groenvreter Concentrate (6506B - PT2 - pelargonzuur) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*
- *Mogen Menno Florades (12212P/B) en Menno Clean (beiden benzoëzuur) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Menno clean is niet meer erkend, maar Menno Florades wel, meer zelfs, dit middel heeft een toelating als gewasbeschermingsmiddel tegen specifieke ziekten (10-tallen schimmels, 10-tal bacteriesoorten, virussen, viroïden) voor gebruik op potjes, containers, zaaikisten, stekbakjes, lege kassen,...; zie fytoweb.

4. Vragen rond andere middelen:

- *Mag Biomix ATM plus (1615B - PT2 - alkytrimethyleendi-reactieproducten met chloorazijnzuur) gebruikt worden als des-*

▲ *Indien mogelijk ontsmetten als de kas leeg komt*

infectiemiddel in de Belgische tuinbouw? Ja, want het is een 'free circuit' middel voor gebruik tegen o.a. groene aanslag op oppervlakken buitenshuis.

- *Mag Virkon S (4105B - PT3 - kaliumperoxymonosulfaat) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Neen, want de akte meldt enkel gebruik in "lokale en uitrusting voor landbouwgebruik, gereedschap voor fokdieren", en serres horen niet tot die groep.

- *Mag Chloorstabil (299B - PT2, 5 & 11 - natriumhypochloriet = javel) gebruikt worden als desinfectiemiddel in de Belgische tuinbouw?*

Ja, de akte meldt: "PT2 Desinfecteermiddelen en algiciden die niet rechtstreeks op mens of dier worden gebruikt: ontsmetting van oppervlakken: 30 ml/m³, hetzij 4 ppm actief chloor." Er staat geen restrictie dat het enkel in een bepaalde sector gebruikt kan worden, tuinbouw is hier dus ook mogelijk.

UITBREIDINGEN VAN BIOCIDENERKENNINGEN NAAR DE SIERTEELT

Bij gewasbeschermingsmiddelen werken we continu aan uitbreidingen van middelen naar de sierteelt via het 'Comité Kleine Teelten'. Producten die al erkend zijn in de teelt van groenten, fruit of akkerbouwgewassen kunnen via GEP-proeven op het PCS ook naar de sierteelt gehaald worden. Voor biociden bestaat deze mogelijkheid helaas niet. Hier moeten de firma's (producenten) zelf voor de uitbreidingen zorgen; het enige dat wij kunnen doen, is de firma's proberen te bewegen om ook tuinbouwtoepassingen mee op te nemen op de toelatingsakte van hun producten. Daarom zal vanaf nu 'de opvolging van belangrijke biociden' worden opgenomen in het jaarlijkse proefprogramma van het PCS, waarbij we voor interessante middelen initiatieven opstarten. Om voldoende overredingskracht te hebben, zal hierbij bundeling van de krachten met de andere tuinbouwsectoren en de telersorganisaties zeker nodig zijn.

Meer info te bekomen via de 'Helpdesk Biociden' van het FOD Volksgezondheid: www.helpdeskbiocides.be en info@milieu.belgie.be. ■

Onderzoek met steun van de Vlaamse Overheid, het Agentschap Innoveren & Ondernemen, de Europese Unie, de Provincie Oost-Vlaanderen, Boerenbond en AVBS, dé sierteelt- en groenfederatie.